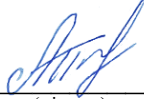

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник кафедри психології діяльності
в особливих умовах

(підпис)

Ліна ПЕРЕЛИГІНА

“ 22” червня 2020 року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Соціальна та політична психологія»

циклу професійної (обов'язкової) підготовки
за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
за освітньо-професійними програмами «Екстремальна та кризова психологія»,
«Робота з персоналом»

Силабус розроблено згідно робочої програми навчальної дисципліни.

Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання

Рекомендовано кафедрою психології діяльності в особливих умовах на:

2020-2021 навчальний рік

Протокол від «18» червня 2020 року № 11

Перезатверджено. Начальник кафедри ПДОУ _____ Ліна ПЕРЕЛИГІНА

(підпис)

20__-20__ навчальний рік

Протокол від «__» _____ 20__ року № __

2020 рік

1. Анотація

Знання отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Соціальна та політична психологія» сприяють глибокому й різнобічному дослідженню та аналізу особистості, групи, соціалізації особистості у суспільстві, збагаченню наукового світогляду здобувачів та їх психологічної культури.

Цей курс передбачає теоретичне і практичне визначення концептуальних засад і методологічних принципів соціальної та політичної психології; ознайомлення з сучасними підходами до соціально-психологічної практики; вироблення базових практичних умінь і навичок; формування морально-етичних норм і відповідальності; усвідомлення професійної ідентичності та становлення професійної компетентності.

Відмінною особливістю цього курсу є те, що на заняттях застосовується метод порівняльного аналізу світових соціальних та політичних систем, активне навчання, творче оперування засвоєними знаннями, розуміння перспектив розвитку сучасної соціальної та політичної психології, розвиток у здобувачів вищої освіти базових компетенцій психолога.

2. Інформація про викладача

Загальна інформація	Афанасьєва Наталя Євгенівна, доцент кафедри психології діяльності в особливих умовах соціально-психологічного факультету, доктор психологічних наук, доцент.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 434. Робочий номер телефону – 707-34-74.
E-mail	Afanaseva_Natali@ukr.net
Наукові інтереси*	- психологічне консультування та психотерапія; - групова психокорекція та психотерапія; - застосування методів психолінгвістики у консультуванні та психотерапії.
Професійні здібності*	- супервізія для психологів-практиків.
Наукова діяльність за освітнім компонентом	1. Афанасьєва Н. Є., Віденєєв І. О. Соціально-психологічні установки у професійній діяльності співробітників органів внутрішніх справ. Матеріали науково-практичної конференції «Актуальні проблеми сучасної психології та педагогіки вищих навчальних закладів МВС України». – Харків: ХНУВС, 2014. – С. 193-195. 2. Афанасьєва Н. Є., Гломозда В. А. Сучасні підходи до проблем етнічної толерантності особистості та її формування у мультикультурному просторі. Збірник наукових праць «Проблеми екстремальної та кризової психології». – Харків: НУЦЗУ, 2015. – Вип. 17. – С. 74-81.

	<p>3. Афанасьєва Н. Є., Жидкова О. А. Соціально-психологічні особливості особистості безпритульного. Збірник наукових праць «Проблеми екстремальної та кризової психології». – Харків: НУЦЗУ, 2015. – Вип. 17. – С. 103-112.</p> <p>4. Афанасьєва Н. Є., Сільченко Ю.С. Профілактика кризи ідентичності у студентському віці. Збірник наукових праць «Проблеми екстремальної та кризової психології». – Харків: НУЦЗУ, 2015. – Вип. 17. – С. 271-277.</p> <p>5. Афанасьєва Н. Є., Маклакова С. С. Професійна ідентичність рятувальників України. Збірник наукових праць «Теорія і практика сучасної психології». – Запоріжжя, 2018. – № 4. – С. 191-196.</p>
--	--

* – заповнюється за бажанням НПП.

1. Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щоп'ятниці з 14.00 до 15.00 в кабінеті № 434. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

2. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Пререквізити: загальна психологія, вікова психологія та геронтопсихологія.

Постреквізити: організаційна психологія, психогігієна праці в особливих умовах діяльності, соціально-психологічний тренінг психологічної підготовки до діяльності в екстремальних умовах.

3. Характеристика навчальної дисципліни

Мета викладання дисципліни: формування: професійно-орієнтованих знань про структурні компоненти, закономірності та функції соціальної та політичної психології; початкових умінь та навичок інформаційно-аналітичної роботи в галузі соціальної та політичної психології.

Основні завдання вивчення дисципліни:

– освоїти теоретичні положення найбільш важливих соціально-психологічних концепцій і тих експериментальних даних, до яких апелюють ці концепції;

- сформувати у здобувачів вищої освіти теоретичні моделі психологічних явищ та процесів, що впливають на політичну свідомість і політичну самосвідомість людини;

- освоїти основні техніки та процедури соціальної та політичної психології;
- сформувати навички та уміння психологічного дослідження соціальних ситуацій та конфліктів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Соціальна та політична психологія» здобувач вищої освіти повинен отримати:

знання:

- концептуальні знання, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень;

- критичне осмислення основних теорій, принципів, методів, понять у навчанні та професійної діяльності.

уміння:

розв’язання складних непередбачуваних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та або навчання, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів та інструментальних засобів застосування інноваційних підходів

комунікація:

- донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності

- здатність ефективно формувати комунікативну стратегію

автономія та відповідальність:

- управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах;

- відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб, здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності.

Повинні бути сформовані наступні компетентності:

- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;

- навички міжособистісної взаємодії;

- здатність працювати в команді;

- здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

Результати навчання:

- аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв’язання;

- розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань;

- здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань;

- обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел;

- формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження;

- рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки;
- презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців;
- формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника;
- емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності;
- знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Денна форма навчання
Рік підготовки	3-й
Семестр	5, 6-й
Обсяг кредитів ЄКТС	8,5
Загальна кількість годин	255 год.
Лекції	48 год.
Практичні, семінарські	52 год.
Лабораторні	0 год.
Самостійна робота	155 год.
Вид підсумкового контролю	екзамен

4. Календарно-тематичний план викладання дисципліни

Тривалість академічної години в Університеті становить 40 хвилин. Дві академічні години утворюють пару академічних годин, що триває 80 хвилин без перерви.

Тиждень навчання	Тема та її зміст	Вид навчальних занять
5 семестр (15 тижнів)		
Модульний контроль № 1		

1-2	<p>Тема 1. Вступ у соціальну психологію.</p> <p>1.1 Місце соціальної психології у системі наукового знання.</p> <p>1.2 Еволюція уявлень про предмет соціальної психології.</p> <p>1.3 Роль та значення соціальної психології у рішенні проблем сучасної людини.</p> <p>1.4 Трансформація соціально-психологічної проблематики у зв'язку зі змінами у суспільстві.</p> <p>1.5 Перші історичні форми соціально-психологічного знання.</p> <p>1.6 Передумови виникнення соціальної психології.</p> <p>1.7 Предмет соціальної психології.</p> <p>1.8 Психологія і соціологія як джерела формування уявлень про предмет соціальної психології.</p> <p>1.9 Соціальна психологія і суміжні науки.</p>	Лек. – 2 год. ПЗ. – 4 год. СР – 8 год.
3-4	<p>Тема 2. Методологія та методи соціально-психологічного дослідження.</p> <p>2.1 Сучасні уявлення про основні методологічні проблеми соціальної психології.</p> <p>2.2 Проблема якості соціально-психологічної інформації.</p> <p>2.3 Загальна характеристика основних методів в соціальній психології.</p> <p>2.4 Опит: анкетування, інтерв'ю, бесіда.</p> <p>2.5 Аналіз документів: контент-аналіз.</p> <p>2.6 Види спостереження.</p> <p>2.7 Експеримент в соціальній психології.</p> <p>2.8 Етапи соціометричного дослідження.</p> <p>2.9 Проблеми застосування методів.</p>	Лек. – 2 год. ПЗ. – 4 год. СР – 8 год.
5-6	<p>Тема 3. Структура та функції спілкування.</p> <p>3.1 Спілкування в структурі соціальних і міжособистісних стосунків.</p> <p>3.2 Спілкування як соціально-психологічний феномен.</p> <p>3.3 Структура процесу спілкування.</p> <p>3.4 Функції процесу спілкування.</p> <p>3.5 Функціонально-рольові діалогічні стосунки.</p>	Лек. – 2 год. ПЗ – 4 год. СР – 8 год.
7-8	<p>Тема 4. Загальні характеристики спілкування.</p> <p>4.1 Співвідношення вербальної і невербальної комунікації.</p> <p>4.2 Спілкування як інтеракція.</p> <p>4.3 Види взаємодії: кооперативне і конкурентне.</p> <p>4.4 Загальна характеристика конфлікту.</p> <p>4.5 Структура і динаміка конфлікту. Види конфліктів.</p> <p>4.6 Конструктивна і деструктивна функції конфлікту.</p> <p>4.7 Взаємодія як організація спільної діяльності.</p>	Лек. – 4 год. ПЗ – 4 год. СР – 8 год.

9	<p>Тема 5. Механізми міжособистісного пізнання.</p> <p>5.1 Спілкування як соціальна перцепція.</p> <p>5.2 Механізми взаєморозуміння: ідентифікація, емпатія, рефлексія.</p> <p>5.3 Ефекти міжособистісного сприйняття.</p> <p>5.4 Каузальна атрибуція.</p> <p>5.5 Техніки ефективного міжособистісного спілкування.</p>	<p>Лек. – 2 год.</p> <p>ПЗ – 2 год.</p> <p>СР – 8 год.</p>
Модульний контроль № 2		
10-11	<p>Тема 6. Соціально-психологічні особливості малих груп.</p> <p>6.1 Основні напрями дослідження малої групи в історії соціальної психології.</p> <p>6.2 Класифікація малих груп.</p> <p>6.3 Детермінанти виникнення малої групи.</p> <p>6.4 Поняття «групової динаміки».</p> <p>6.5 Розвиток малої групи як психологічній спільності.</p> <p>6.6 Зарубіжні та вітчизняні моделі групового розвитку (Б.Такмен, А.В. Петровський, Л.І.Уманський).</p> <p>6.7 Роль спільної діяльності в розвитку групи.</p> <p>6.8 Управління малою групою.</p> <p>6.9 Теорії лідерства: харизматична, ситуаційна, синтетична.</p> <p>6.10 Поняття стилю керівництва.</p> <p>6.11 Проблема ефективності діяльності малої групи.</p>	<p>Лек. – 6 год.</p> <p>ПЗ – 6 год.</p> <p>СР – 8 год.</p>
12-13	<p>Тема 7. Соціально-психологічні особливості великих груп.</p> <p>7.1 Основні проблеми дослідження великих груп в соціальній психології.</p> <p>7.2 Особливості психології соціальних класів.</p> <p>7.3 Види великих груп: організовані і стихійні.</p> <p>7.4 Характеристика стихійних груп.</p> <p>7.5 Соціальні рухи.</p> <p>7.6 Психологічні особливості етнічних груп.</p> <p>7.7 Поняття «психологічного складу нації», «національного характеру» і «етнічного стереотипу».</p> <p>7.8 Міжгрупові відносини. Інгруповий фаворитизм.</p>	<p>Лек. – 6 год.</p> <p>ПЗ – 6 год.</p> <p>СР – 8 год.</p>
Модульний контроль № 3		
14	<p>Тема 8. Проблема соціалізації особистості.</p> <p>8.1 Процес соціалізації. Проблема етапності процесу соціалізації.</p> <p>8.2 Основні інститути соціалізації.</p> <p>8.3 Порівняльний аналіз соціалізації дітей і дорослих.</p> <p>8.4 Соціально-психологічні механізми соціалізації.</p> <p>8.5 Соціальна установка: поняття, структура (емоційний, когнітивний і поведінковий компоненти) і функції.</p>	<p>Лек. – 4 год.</p> <p>ПЗ – 2 год.</p> <p>СР – 8 год.</p>

	<p>8.6 Проблема аттітюдів у соціальній психології.</p> <p>8.7 Зміна соціальних установок. Установки і реальна поведінка людини.</p>	
15	<p>Тема 9. Я-концепція як соціально-психологічний феномен.</p> <p>9.1 Соціально-психологічна проблематика особистості.</p> <p>9.2 Поняття соціальної ролі.</p> <p>9.3 Види ролевого конфлікту: внутрішньоролевий і міжролевий.</p> <p>9.4 Ролева поведінка, проблема взаємодії особистості і суспільства.</p> <p>9.5 Проблеми особистості і групи.</p> <p>9.6 Соціально-психологічні якості особистості.</p> <p>9.7 «Я-концепція». Когнітивний дисонанс. Самопрезентація.</p> <p>9.8 Перспективи досліджень особистості в соціальній психології.</p>	<p>Лек. – 2 год.</p> <p>ПЗ – 2 год.</p> <p>СР – 8 год.</p>
	6 семестр (20 тижнів)	
	Модульний контроль № 4	
1-2	<p>Тема 10. Теоретико-методологічні та прикладні основи політичної психології.</p> <p>10.1. Політична психологія як наука.</p> <p>10.2. Предмет та об'єкт політичної психології. Завдання та функції політичної психології.</p> <p>10.3. Основні категорії та методи політичної психології.</p> <p>10.4. Політична психологія у системі соціально-гуманітарних та політичних наук.</p> <p>10.5. Історія становлення та розвитку політичної психології як науки.</p> <p>10.6. Основні напрями у політичній психології: біхевіористський, психоаналітичний, когнітивний, гуманістичний.</p> <p>10.7. Сучасні концепції у політичній психології.</p>	<p>Лек. – 4 год.</p> <p>ПЗ – 4 год.</p> <p>СР – 10 год.</p>
3-4	<p>Тема 11. Політична свідомість та політична соціалізація.</p> <p>11.1. Політична свідомість суб'єкта політики.</p> <p>11.2. Політичні ідеали, символи та міфи.</p> <p>11.3. Політична соціалізація: сутність, шляхи, типи, етапи.</p> <p>11.4. Технології психологічних маніпуляцій та соціальна міфологія у процесі політичної соціалізації.</p> <p>11.5. Механізми політичної соціалізації.</p> <p>11.6. Соціально-політичний статус особистості.</p> <p>11.7. Складові соціально-політичного статусу особистості (орієнтація, позиція, престиж, мотивація, професіоналізм, роль).</p>	<p>Лек. – 4 год.</p> <p>ПЗ – 4 год.</p> <p>СР – 10 год.</p>

5	<p>Тема 12. Політична культура.</p> <p>12.1. Політична культура як соціально-психологічний феномен.</p> <p>12.2. Політична свідомість та політична поведінка суб'єкта політики.</p> <p>12.3. Інстинкти, навички, дії, мотиви, потреби у політичній поведінці.</p> <p>12.4. Політичний менталітет суб'єкта політики.</p> <p>12.5. Національний характер суб'єкта політики.</p>	<p>Лек. – 2 год.</p> <p>ПЗ – 2 год.</p> <p>СР – 5 год.</p>
6	<p>Тема 13. Політична психологія влади.</p> <p>13.1. Соціобіологічний підхід до проблеми влади та компенсаторна концепція влади.</p> <p>13.2. Я-концепція політичного лідера. Влада та деформація особистості.</p> <p>13.3. Легітимність влади та її психологічні ознаки.</p>	<p>Лек. – 2 год.</p> <p>ПЗ – 2 год.</p> <p>СР – 5 год.</p>
Модульний контроль № 5		
7-8	<p>Тема 14. Політична психологія соціальних груп.</p> <p>14.1. Групи у політиці. Політична організація: сутність та принципи формування.</p> <p>14.2. Теорії політичної еліти.</p> <p>14.3. Політичні партії: сутність, функції та типологія.</p>	<p>Лек. – 4 год.</p> <p>ПЗ – 4 год.</p> <p>СР – 10 год.</p>
9-10	<p>Тема 15. Психологія мас.</p> <p>15.1. Масова стихійна поведінка: сутність, форми.</p> <p>15.2. Феномен натовпу, його види, закономірності прояву. Управління поведінкою натовпу.</p> <p>15.3. Механізми та особливості масової паніки.</p> <p>15.4. Чутки як психологічне явище: класифікація, джерела, боротьба з ними.</p>	<p>Лек. – 4 год.</p> <p>ПЗ – 4 год.</p> <p>СР – 10 год.</p>
11-12	<p>Тема 16. Психологія політичного лідерства, іміджу та авторитету суб'єктів політики.</p> <p>16.1. Політична діяльність: предмет, ознаки, види, структура, функції.</p> <p>16.2. Політичне лідерство: сутність, механізми, фактори, теорії.</p> <p>16.3. Психологічний аналіз особистості політичного лідера.</p> <p>16.4. Політичний імідж: психологічний зміст, загальні вимоги, умови формування.</p> <p>16.5. Особистість політика. Психологічні моделі політичного іміджу.</p> <p>16.6. Політичні технології створення ефективного політичного іміджу.</p> <p>16.7. Посадовий та особистісний авторитет. Психологічні умови укріплення політичного авторитету.</p>	<p>Лек. – 2 год.</p> <p>ПЗ – 2 год.</p> <p>СР – 5 год.</p>

13	<p>Тема 17. Політичні комунікації та їх психологічне забезпечення.</p> <p>17.1. Політичні комунікації: сутність, характеристики та особливості у сучасних умовах.</p> <p>17.2. Політичні маніпуляції: сутність, фактори, особливості.</p> <p>17.3. Вербальні та невербальні засоби політичних комунікацій.</p> <p>17.4. Фактори сприйняття політичного лідера: зміст та класифікація.</p> <p>17.5. Іміджмейкінг та паблік рілейшенз у політичних комунікаціях.</p> <p>17.6. Зміст та форми політичної реклами в політичних комунікаціях.</p>	Лек. – 4 год. ПЗ – 2 год. СР – 5 год.
14	<p>Тема 14. Політична психологія соціальних груп.</p> <p>14.1. Групи у політиці. Політична організація: сутність та принципи формування.</p> <p>14.2. Теорії політичної еліти.</p> <p>14.3. Політичні партії: сутність, функції та типологія.</p>	Лек. – 2 год. ПЗ – 2 год. СР – 5 год.
Всього		255 годин

Примітка: Лек. – лекція; ПЗ – практичне заняття; Сем. – семінарське заняття; МКР – модульна контрольна робота; СР – самостійна робота.

5. Список рекомендованої літератури

Базова

1. Бебик В.М. Політологія: теорія, методологія, практика: Підручник. -К., 1997.
2. Головатий М. Ф. Політична психологія: підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 400 с.
3. Головатий М.Ф. Політична психологія. -К.: МАУП, 2001. -136 с.
4. Гуревич П. Політична психологія. Харків: Юніті, 2015. 543 сс
5. Дилігенский Г. Г. Соціально-політична психологія: посібник для вищих навчальних закладів. Київ: Освіта, 2016. 352 с.
6. Политическая психология / Под ред. А.А. Деркача, В.И. Жукова, А.Г. Лаптева. – М.: Академический проект, 2003. -858 с.
7. Політична психологія / Під ред. С.О. Матвеева. -К.: ЦУЛ, 2003. -216 с.
8. Поліщук В. М. Соціальна психологія. Київ: Університетська книга, 2019. 217 с.
9. Слюсаревський М., Хазратова Н. Соціальна психологія. Львів: Львівська політехніка, 2019. 352 с.

Допоміжна

1. Ануфрієва Н. М., Зелінська Т. М., Єрмакова. Н. О. Соціальна психологія: навч.-метод. посіб. Київ: Каравелла, 2009. 216 с.
2. Волянська О. В., Ніколаєвська А. М. Соціальна психологія: навч. посіб. Київ: «Знання», 2008. 275 с.

3. Власова О. І. Соціальна психологія організацій і управління: підручник. Київ: ТОВ «Кондор», 2010. – 398 с.
4. Кирилюк Ф. М. Психология и политика / Ф. М. Кирилюк, Ю. В. Ирхин, Л. А. Кремень. – К. : Випол, 1993. – 138 с.
5. Коваленко А. Б., Корнєв М. Н. Соціальна психологія: підручник. Київ: ЗСЦЗ, 2006. 400 с.
6. Лактіонов О. М. Політична психологія: на шляху до нової парадигми. Вісник ХНУ. Серія «Психологія». – №550 (частина 2). – 2002. – с. 164–166.
7. Москаленко В. В. Соціальна психологія: підруч. для вузів. Київ: Центр учбової літератури, 2005. 624 с.
8. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2005. – 448 с.
9. Політична психологія: навчальний посібник. За ред. С. О. Матвєєва. Київ: ЦУЛ, 2003. 216 с.
10. Політична психологія: конспект лекцій до навч. модуля. Укл. М. М. Лагунова, М. І. Пірен, В. А. Ребкало. Київ, 2002. 61 с.
11. Траверсе Т.М. Політична діяльність як явище суспільно-політичного життя. Соціальна психологія. № 2 (46). 2015. С. 80–87.
12. Циба В. Т., Шайгородський Ю. Ж. Соціальна психологія: навч. посіб. Полтава, Дивосвіт, 2009. 335 с.
13. Корнєв М.Н., Коваленко А.Б. Соціальна психологія: Підручник. –К., 1995.
14. Лісовий В.В. Культура – ідеологія – політика. –К., 1997.
15. Політологія / Під ред. М.І. Сазонова. –Х.: Фоліо, 1998. – 735с.
16. Соціологія / Під ред. В.П. Андрущенко, М.І. Горлача. –Х. – К.: Глобус, 1998. – 624с.

6. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Оцінювання результатів навчання з дисципліни «Психологічне консультування» здійснюється за накопичувальною бально-рейтинговою системою, основною метою якої є регулярна й комплексна оцінка результатів навчальної діяльності та сформованості компетентностей.

Оцінювання компетентностей здобувачів здійснюється з використанням трьох шкал:

- перша – накопичувальна шкала – 100-бальна;
- друга – рейтингова шкала оцінювання – ЄКТС;
- третья – національна (традиційна) – 4-бальна (чотирибальна).

Порядок накопичування навчальних балів за 100-бальною шкалою

Вид навчальної роботи	Кількість	Максимальний бал за вид навчальної роботи	Загальна максимальна сума балів
І. Поточний контроль			
Модуль № 1	Лекції	6	0

	Семінари	0	0	0
	Практичні заняття*	9	0	0
	Модульна контрольна робота*	1	10	10
Разом за модуль № 1				10
Модуль № 2	Лекції	6	0	0
	Семінари	0	0	0
	Практичні заняття*	6	0	0
	Модульна контрольна робота*	1	10	10
Разом за модуль № 2				10
Модуль № 3	Лекції	3	0	0
	Семінари	0	0	0
	Практичні заняття*	2	0	0
	Модульна контрольна робота*	1	10	10
Разом за модуль № 3				10
Модуль № 4	Лекції	6	0	0
	Семінари	0	0	0
	Практичні заняття*	6	0	0
	Модульна контрольна робота*	1	10	10
Разом за модуль № 4				10
Модуль № 5	Лекції	8	0	0
	Семінари	0	0	0
	Практичні заняття*	7	0	0
	Модульна контрольна робота*	1	10	10
Разом за модуль № 5				10
Разом за поточний контроль				50
II. Індивідуальна самостійна робота				20
III. Екзамен				30
Разом за всі види навчальної роботи				100

* – обов'язкові види навчального контролю.

Підсумкова оцінка формується з урахуванням результатів:

- поточного контролю роботи здобувача впродовж семестру;
- підсумкового контролю успішності.

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на практичних заняттях та набутих навичок під час виконання завдань

практичних робіт.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на практичному занятті (оцінюється в діапазоні від 0 до 4 балів):

4 бали – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни.

3 бали – завдання виконане, але обґрунтування відповіді недостатнє.

2 бали – завдання виконане частково.

1 бали – завдання виконане частково, допущено значні помилки.

0 балів – завдання не виконане.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, самостійність виконання.

Модульна контрольна робота є складовою поточного контролю і здійснюється через виконання письмової роботи під час проведення останнього практичного (семінарського) заняття в межах окремого залікового модуля.

Кожен варіант модульної контрольної роботи складається з трьох питань: теоретичного та практичних завдань. Розв'язання практичних завдань повинно містити: ретельний аналіз консультативної ситуації; гіпотезу стосовно запиту клієнта та його мотивації; підходи до розв'язання проблеми; техніки, які потрібно застосувати на різних етапах консультування.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні контрольних робіт (оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів):

10 балів – здобувачем дана правильна відповідь на три теоретичні питання з дотриманням всіх вимог до виконання;

8-9 балів – здобувачем дана правильна відповідь на три теоретичні питання, але недостатнє обґрунтування відповіді, допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки;

5-7 балів – дана відповідь на два питання;

1-4 бали – дана відповідь на одне питання;

0 балів – відповідь відсутня.

Індивідуальна самостійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці.

Здобувачу вищої освіти необхідно обрати одну з рекомендованих тем та самостійно виконати поглиблене теоретичне дослідження. Результати дослідження оформити звітом у формі есе, реферату або презентації.

Критерії оцінювання індивідуальної самостійної роботи здобувачів (оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів):

10 балів – самостійна робота здобувачем виконана в повному обсязі;

9 балів – робота виконана в повному обсязі, але допущені незначні помилки;

8 балів – робота виконана майже на 90% від загального обсягу;

7 балів – обсяг виконаних завдань становить від 80% до 89% від загального обсягу;

6 балів – здобувач виконав лише від 70% до 79% від загального обсягу;

5 балів – обсяг виконаної роботи становить від 50% до 69% від загального обсягу;

4 бали – виконана частина роботи складає від 40% до 49% від загального обсягу;

3 бали – складає від 20% до 39% від загального обсягу;

2 бали – обсяг виконаних завдань складає від 10% до 19% від загального обсягу;

1 бал – в цілому обсяг виконаних завдань складає менше 10% від загального обсягу;

0 балів – завдання передбачене на індивідуальну самостійну роботу здобувачем не виконане.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньо-предметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), вміння публічно чи письмово представити звітний матеріал.

Перелік рекомендованих питань для індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти:

1. Перші історичні форми соціально-психологічного знання.
2. Предмет соціальної психології.
3. Соціальна психологія і суміжні науки.
4. Сучасні теоретичні орієнтації в соціальній психології.
5. Основні методологічні проблеми в соціальній психології.
6. Соціальна психологія і людські цінності.
7. Характеристика методів соціальної психології: спостереження, опити.
8. Характеристика методів соціальної психології: вивчення документів, тести.
9. Характеристика методів соціальної психології: експеримент.
10. Етапи соціометричного дослідження.
11. Соціально-психологічні закономірності спілкування людей.
12. Структура і функції спілкування.
13. Поняття комунікації. Особливості міжособової комунікації.
14. Комунікативний вплив.
15. Механізми дії в процесі спілкування.
16. Складові переконання. Прямий і непрямий способи переконання.
17. Поняття інтеракції в соціальній психології.
18. Види взаємодії в процесі спілкуванні.
19. Типи спільної діяльності.
20. Взаємодія як організація спільної діяльності.
21. Поняття соціальної перцепції.
22. Співвідношення понять: соціальне сприйняття, взаєморозуміння і взаємопізнання людей.
23. Міжособове сприйняття як окремий випадок соціального сприйняття.
24. Механізми взаєморозуміння.

25. Ефекти міжособового сприйняття. Процес категоризації.
26. Точність міжособової перцепції. Інтерпретація інших.
27. Імплицитні теорії особистості.
28. Чинники, сприяючі виникненню міжособової аттракції.
29. Атрибуція. Каузальна атрибуція.
30. Специфіка соціально-психологічного підходу до дослідження груп.
31. Класифікація груп.
32. Основні характеристики групи. Соціальна фасилітація.
33. Групові феномени: соціальна інгібіція, деіндивідуалізація.
34. Групові феномени: групова поляризація, огруплення мислення.
35. Інформаційний соціальний вплив.
36. Нормативний соціальний вплив.
37. Основні напрями дослідження малої групи в історії соціальної психології.
38. Визначення поняття малої групи.
39. Класифікація малих груп.
40. Детермінанти виникнення малої групи.
41. Взаємодія соціальних і психологічних причин виникнення малої групи.
42. Поняття «групової динаміки».
43. Основні динамічні процеси в малій групі. Груповий тиск.
44. Нормативна поведінка в групі.
45. Основні характеристики групових норм.
46. Групова згуртованість.
47. Проблема ефективності діяльності малої групи.
48. Ухвалення групового рішення.
49. Дискусія як спосіб організації групового рішення. Види групової дискусії.
50. Розвиток малої групи як психологічній спільності.
51. Різні моделі групового розвитку (Б.Такмен, А.В. Петровський, Л.І.Уманський).
52. Співвідношення понять «лідерство» і «керівництво».
53. Теорії лідерства: харизматична, ситуаційна, синтетична.
54. Поняття стилю керівництва.
55. Трактуювання лідерства як функції групи.
56. Основні проблеми дослідження великих груп в соціальній психології.
57. Особливості психології соціальних класів.
58. Види великих груп: організовані і стихійні.
59. Характеристика стихійних груп.
60. Соціальні рухи.
61. Психологічні особливості етнічних груп.
62. Поняття «психологічного складу нації», «національного характеру» і «етнічного стереотипу».
63. Міжгрупові відносини.
64. Поняття соціальної ролі. Види ролевого конфлікту.
65. Рольова поведінка, проблема взаємодії особистості і суспільства.
66. Соціально-психологічні якості особистості.
67. Перспективи досліджень особистості в соціальній психології.

68. «Я-концепція». Самопрезентація.
69. Процес соціалізації.
70. Проблема етапності процесу соціалізації.
71. Основні інститути соціалізації.
72. Порівняльний аналіз соціалізації дітей і дорослих.
73. Соціальна установка: поняття, структура і функції.
74. Проблема аттітюдів в соціальній психології.
75. Зміна соціальних установок. Установки і реальна поведінка людини.
76. Теорія когнітивного дисонансу і теорія самосприйняття.
77. Прикладне дослідження в соціальній психології.
78. Основні напрями прикладних соціально-психологічних досліджень і практичної соціальної психології.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі у формі екзамену.

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені (оцінюється від 0 до 30 балів):

25-30 балів – здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичного питання, правильно розв'язав усі практичні завдання з повним дотриманням вимог до виконання;

20-24 бали – здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрив зміст теоретичного питання. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішено всі практичні завдання;

15-20 балів – здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускає окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішено два завдання;

7-14 балів – здобувач не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкриті зміст теоретичного питання та практичних завдань, допускає суттєві неточності. Правильно вирішено одне завдання, інші – частково;

1-6 балів – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки. Частково вирішено практичне завдання;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичного питання та практичних завдань. Не вирішив жодного завдання.

Перелік теоретичних питань для підготовки до екзамену:

1. Предмет, об'єкт і завдання соціальної психології.
2. Етапи розвитку соціально-психологічного знання.
3. Історія розвитку західної соціальної психології ХХ ст. і її основні теоретичні підходи.
4. Розвиток вітчизняної соціальної психології.
5. Принципи соціальної психології.
6. Соціальна психологія в системі наук, її основні напрямки.
7. Методологія і методи соціальної психології.
8. Поняття «соціальний контекст». Загальна характеристика та зміст.
9. Поняття і специфіка суспільних відносин.

10. Загальна характеристика соціальної ролі.
11. Фактори, що визначають стиль виконання соціальної ролі.
12. Структура процесу спілкування.
13. Характеристика комунікативної сторони спілкування.
14. Процес вироблення загальних смислів у процесі спілкування.
15. Фактори комунікативного впливу.
16. Характеристика комунікативних бар'єрів.
17. Види інформації, переданої комунікатором.
18. Засоби передачі інформації.
19. Особливості вербальної комунікації.
20. Особливості невербальної комунікації.
21. Характеристика інтерактивної сторони спілкування.
22. Види конфліктів та їх характеристика.
23. Характеристика деструктивного конфлікту.
24. Характеристика конструктивного конфлікту.
25. Характеристика перцептивної сторони спілкування.
26. Ідентифікація у процесі соціальної перцепції.
27. Рефлексія в процесі соціальної перцепції.
28. Інтерпретація поведінки партнера по спілкуванню.
29. Каузальна атрибуція як система приписування.
30. Характеристика ефектів соціальної перцепції.
31. Ділове спілкування, його види і форми.
32. Психологічні прийоми впливу на партнера по спілкуванню.
33. Специфіка спілкування в інтернеті.
34. Мала група, її ознаки і параметри.
35. Структура малої групи.
36. Види малих груп по порядку виникнення.
37. Види малих груп по громадському статусу.
38. Види малих груп по безпосередності взаємозв'язків.
39. Види малих груп за значущістю.
40. Моделі розвитку груп.
41. Конформізм і груповий тиск.
42. Види і рівні конформізму.
43. Ситуативні і особистісні чинники конформізму.
44. Поняття «лідер» і «лідерство».
45. Проблема групової згуртованості та її ознаки.
46. Процес прийняття, види і методи прийняття групового рішення.
47. Негативні ефекти при прийнятті рішень у групі.
48. Групова сумісність і критерії її оцінки.
49. Соціально-психологічний клімат і чинники, що впливають на нього.
50. Ефективність групової діяльності та її критерії.
51. Ефективні способи управління малою групою.
52. Основні ознаки великих соціальних груп.
53. Види великих соціальних груп.
54. Рівні розвитку великих соціальних груп.
55. Фактори, що визначають рівень психологічної спільності груп.
56. Психологія класів.
57. Соціально-психологічні ознаки класів.
58. Етнопсихологічні особливості народу.
59. Психологічна структура суспільства.

60. Соціально-психологічні шари суспільства.
61. Базові компоненти психології суспільства.
62. Психологія партій.
63. Психологія релігії і її основні функції.
64. Конструктивні й деструктивні релігійні рухи.
65. Психологічні характеристики маси.
66. Громадська думка і її функції.
67. Мода і її соціально-психологічні функції.
68. Традиції, їх види та функції в суспільстві.
69. Натовп і його соціально-психологічні особливості.
70. Особливості поведінки людини у натовпі.
71. Психологія чуток.
72. Психологія паніки.
73. Соціально-психологічні характеристики особистості.
74. Зміст процесу соціалізації.
75. Стадії процесу соціалізації.
76. Соціалізація і адаптація.
77. Соціальна поведінка особистості і його регуляція.
78. Соціальна установка особистості, її формування та зміна.
79. Зміст поняття «політична психологія».
80. Предмет і методи політичної психології.
81. Основні напрями політичної психології.
82. Основні особливості політичної психології.
83. Основні поняття та категорії політичної психології.
84. Зарубіжна політична психологія.
85. Вітчизняна політична психологія.
86. Природа та походження політичного індивіда.
87. Типи політичних індивідів.
88. Політична соціалізація: становлення особистості.
89. Проблеми політвиховання і політосвіти.
90. Особливості формування політичної свідомості.
91. Форми політичної поведінки.
92. Політична участь: основні причини і мотиви.
93. Форми політичної участі людини.
94. Індивідуальний стиль політичної діяльності.
95. Політична культура індивіда, типи і функції.
96. Особливості «національного характеру», головні риси українців.
97. Поняття «масової психології».
98. Психологія мас и масової свідомості.
99. Масові комунікації.
100. Психологія політичної влади і лідерства.
101. Психологія політичної еліти.
102. Портрет сучасної політичної еліти.
103. Поняття «політичний лідер», психологічні типи лідерів.
104. Психологічні теорії політичних еліт.
105. Класифікації мотивації поведінки політичних лідерів.
106. Імідж політичного лідера: вихідні характеристики.
107. Електоральна політична психологія.
108. Політичний маркетинг і політичні маніпуляції.
109. Особливості політичної реклами і ПР.

110. Політичні технології під час електоральних кампаній.
 111. Образ харизматичного лідера.
 112. Психологія екстремізму, національних конфліктів та тероризму.

Отримані здобувачем бали за накопичувальною 100-бальною шкалою оцінювання знань переводяться у національну шкалу та в рейтингову шкалу ЄКТС згідно з таблицею.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами з навчальної дисципліни

Накопичувальна 100-бальна шкала	Рейтингова шкала ЄКТС	Національна шкала
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

9. Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.

2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються).

3. З навчальною метою під час заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача.

4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.

5. При виконанні індивідуальної самостійної роботи до захисту допускаються реферати, які містять не менше 60 % оригінального тексту при перевірці на плагіат, есе – 70 %.

Розробник:

доцент кафедри
 психології діяльності
 в особливих умовах

Наталя АФАНАСЬЄВА